

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARGA STEAM XALQARO DASTURINI QO‘LLASH METODIKASI

Bozorova Aziza Abdijalil qizi

Xalqaro innovatsion universiteti talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarga steam xalqaro dasturini qo‘llash metodikasi kabi masalalar yoritib berilgan.

Kalit sozlar: Maktabgacha yoshdagi bolalar, steam, steam xalqaro dasturi, metodika, “Ilk qadam”, tarbiyachi, bolalar, o‘yin.

Аннотация: В данной статье освещены такие вопросы, как методика использования международной программы Steam для детей дошкольного возраста.

Ключевые слова: Дошкольники, пар, паровая международная программа, методика, «Первый шаг», педагог, дети, игра.

Abstract: In this article, issues such as the method of using the steam international program for children of preschool age are covered.

Key words: Preschool children, steam, steam international program, methodology, "First step", teacher, children, game.

Kirish. Globallashuv sharoitida shiddat bilan rivojlanib borayotgan davr davlat va jamiyat oldiga dolzarbligi va qamrovi kun sayin ortib borayotganligini, olamshumul strategik maqsadlarga erishish, yangi marralarni zabt etish, rivojlangan davlatlar qatoridan o‘rin olish uchun mamlakatda bilimli, tajribali va zamonaviy fikrlaydigan yuksak salohiyatli kadrlar, mutaxassislarining o‘rni beqiyosligini, bunday raqobatbardosh kadrlarga bo‘lgan ehtiyojni qondirish zamirida inson kapitali, sodda qilib aytganda, inson, uning salohiyatini kashf etish hamda uni buyuk maqsadlarga erishishga safarbar qilish kabi ulug‘vor vazifalar turganini, tarbiyalanuvchi va o‘quvchilar uchun savodxonligini baholash bo‘yicha xalqaro dastur ishlab chiqilganini, O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Ta‘lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi huzurida Ta‘lim sifatini baholash bo‘yicha xalqaro tadqiqotlarni amalga oshirish milliy markazi tashkil etilganini, shu bilan birga, Milliy markazga hukumat qarori asosida, xalqaro tadqiqotlarning baholash dasturlari yo‘nalishlaridagi savollar milliy bazasini shakllantirayotganligi, xalqaro tadqiqotlar haqida qo‘shimcha metodik qo‘llanma va adabiyotlar yaratish, iqtidorli pedagog kadrlarni xalqaro baholash dasturlari bo‘yicha ilmiy tadqiqotlarga jalb qilish vazifalari yuklatilgan.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili. (Literature review). O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2016-yil 29-dekabrda 2017-2021-yillarda maktabgacha ta‘lim tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risidagi PQ-2707-sonli qarori ijrosini ta‘minlashda bolalarni maktab ta‘limiga tayyorlash darajasini tubdan yaxshilash, ta‘lim-tarbiya jarayoniga zamonaviy ta‘lim dasturlarini tatbiq etish,

malakali pedogog kadrlar bilan ta'minlash, bolalarni har tomonlama intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratish, ta'lim tashkilotlarining moddiy texnika bazasini mustahkamlash ishlarini izchil davom ettirish maqsad qilib olindi. [1;1,2]

Tadqiqot metodologiyasi. (Research Methodology). "Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga qo'yiladigan davlat talablari" [2] va "Ilk qadam" o'quv dasturining ishlab chiqilishi uzluksiz ta'lim tizimida maktabgacha ta'limni samarali amalga oshirish uchun keng imkoniyatlar yaratdi [3]. O'quv dasturda maktabgacha ta'lim tashkilotida rivojlantiruvchi muhitni tashkil etishda bolalarning o'ziga xos belgilarga ega bo'lgan yoshga doir xususiyatlari va ehtiyojlarini hisobga olish muhim ahmiyat kasb etishi qayd etiladi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari guruhlarida tashkil etiladigan rivojlanish (rivojlanish) markazlaridagi jarayonlar bolalarning doimiy ravishda yangi bilimlarni o'zlashtirishga, mustahkamlashga yordam beradi. Bolalarni o'z bilimini mustaqil ravishda to'ldirib borish, kechayotgan yangilanish jarayonlariga munosib moslashib borishga o'rgatish rivojlanish markazlarining asosiy maqsadidir.

Bugungi dunyo kechagi kabi emas, ertangi kun ham bugungi kabi bo'lmaydi! Inson faoliyati barcha sohalarida dinamik rivojlanayotgan texnologiyalar joriy etilmoqda.

Zamonaviy bolalarning 65 foizi bugungi kunda mavjud bo'lmagan kasblarni egallaydi. Kelajakdagi mutaxassislar texnologiya, ilm-fan va muhandislikning turli xil sohalaridan kompleks ta'lim va bilimlarga muhtoj bo'ladi.

STEAM farzandlarimizga - ixtirochilar, kashfiyotchilarning kelajak avlodi, olim sifatida tadqiqotlar olib borish, texnologiyani shakllantirish, muhandis sifatida loyihalash, rassom sifatida yaratuvchi, matematik sifatida analitik fikr yuritishni o'yin orqali yuzaga keltiradi.

Bugungi kunda STEAM-ta'lim dunyodagi asosiy tendensiyalardan biri sifatida rivojlanmoqda va amaliyot yondashuvni qo'llashda beshta sohani yagona o'quv sxemasiga integratsiyalashga asoslangan. Bunday ta'limning shartlari uning uzluksizligi va bolalarning guruhlarda o'zaro muloqot qilish qobiliyatini rivojlantirish bo'lib, bunad ular fikrlarni to'plashi va fikrlar almashadi. Shuning uchun, asosiy ta'lim dasturiga quyidagilar Legotexnologiyalar, bolalar tadqiqotlari kabi mantiqiy fikrlashni rivojlantirish modullari kiradi.

STEAM (S-fan, T-texnologiya, E - muhandislik, A - can'at, M - matematika) - ilm-fan, texnologiya, muhandislik, san'at va matematikani birlashtiruvchi zamonaviy yondashuv.

STEAM bolalarda quyidagi muhim xususiyatlar va ko'nikmalarni rivojlantirishga quyidagicha yordam beradi:

- Muammolarni keng qamrovli tushunish;
- Ijodiy fikrlash;
- Muhandislik yondashuv;
- Tanqidiy fikrlash;
- Ilmiy metodlarni tushunish va qo'llash; - Dizayn asoslarini tushunish.

STEAM yondashuvi tufayli bolalar tabiatni tushunib, dunyoni muntazam o'rganishadi va shu bilan qiziqishlarini, muhandislik fikrlash uslubini, tanqidiy vaziyatlardan chiqish qobiliyatini, jamoaviy ish qobiliyatini rivojlantirish va liderlik, o'z-o'zini namoyon qilish asoslarini o'rganishadi, o'z navbatida, bolalar rivojlanishining tubdan yangi darajasini ta'minlaydi.

O'z-o'ziga ishonchni shakllantirish. Bu yondashuvda bolalar o'z qo'llari bilan yaratgan ko'prik va yo'llar, samolyotlar va avtomobillarni "ishga tushirib", suv osti va havo tuzilmalarini "rivojlantirib", sinovdan o'tkazib, har safar ular maqsadga yaqinlashib borishadi. Yaxshi natija bermagan "mahsulot"ni qayta-qayt sinovdan o'tkazib, takomillashtirib borishadi. Natijada barcha muammolarni o'zi hal qilish, maqsadga erishish bolalar uchun ilhom, g'alaba, adrenalin va quvonch olib keladi. Har bir g'alaba, o'zlarining qobiliyatlariga ko'proq ishonch uyg'otadi.

Faol muloqot va jamoaviy ish. STEAM dasturlari ham faol muloqot va guruh ishi bilan ajralib turadi. Muhokama bosqichida ular fikr bildirishga qo'rqmaslikka o'rganadilar. Ko'pincha, stol atrofida o'tirmaydi, o'zlarining dizaynlari asosidagi "mahsulot"larni sinovdan o'tkazadi va rivojlantiradi. Ular hamma vaqt hamkorlikni ta'minlaydigan jamoada tarbiyachilar va ularning do'stlari bilan muloqot qilish bilan band bo'lishadi.

Texnik fanlar bo'yicha qiziqishlarni rivojlantirish.

Maktabgacha va boshlang'ich maktab yoshidagi STEAM ta'limi vazifasi qiziqishning rivojlanishi uchun dastlabki shart-sharoitlarni yaratishdir. Bolalar uchun tabiat fanlari va texnik fanlar bo'yicha, qilgan ishni yaxshi ko'rish, qiziqishni rivojlantirish uchun asosdir. STEAM–bolalar uchun juda qiziqarli va dinamik bo'lib, bolalarning zerikishlariga to'sqinlik qiladi. Ular vaqt o'tayotganini sezmaydilar, lekin ham charchamadilar. Raketalar, avtoullovlar, ko'priklar, osmono'par binolarni qurish, elektron o'yinlar, fabrikalar, logistika tarmoqlarini yaratish, dengiz osti kemalari, ilm-fan va texnologiyaga qiziqishi ortib borada.

Xulosa va tavsiyalar. (Conslusions and recommendations).

Integrallashgan mashg'ulot:

Mavzu: Tayyorlov guruhida uy hayvonlari bilan tanishtirish.

Maqsad: Bolalarning uy hayvonlari haqidagi tushunchalarini kengaytirish,ularning inson hayotidagi vazifasini va o'rnini bilishga, sut va sut

mahsulotlarining qishloq xojaligidagi ahamiyatini tushunishga hamda bolalardagi erkin muloqot va kreativlikni shakllantirishdan iborat.

Kerakli jihozlar: AKTdan foydalanish, ko'rgazmali kartochkalar, qalam, flomaster, vatman, sut, limon amaliy tajriba uchun idishlar.

Interfaol usullar: Savol-javob, aqliy hujum, tetiklashtiruvchi mashq. Faollik markazlida ishlash;

Mashg'ulotning borishi:

Tarbiyachi: Bolalar keling bir – birimizga yaxsh kayfiyat ulashish uchun bir – birimizga tabassum qilib sehrlil tayoqcha orqali sehrlil so'zlar aytib xursand qilamiz. (bolalar ro'parsidagi o'rtog'iga sehrlil tayoqchani uzatib, iliq so'zlardan foydalanib ijobiy fikrlar bildiradilar).

Manitorda slayd namoyish etiladi.

Tarbiyachi: Bolalar keling men sizga hozir ko'p hayvonlar saqlanadigan joyni ko'rsataman. Qani kim aytadi bu qanday joy?

Bolalar: Bu hayvonlar saqlanadigan joy.

Tarbiyachi: To'g'ri bu yerning nomi "ferma" deb ataladi. Qanday hayvonlar fermada saqlanadi.

Bolalar: Qo'y, sigir, ot, echki, tuya, parrandalar, uyda boqsa bo'ladigan uy hayvonlari saqlanadi.

Tarbiyachi: Barakalla to'g'ri.

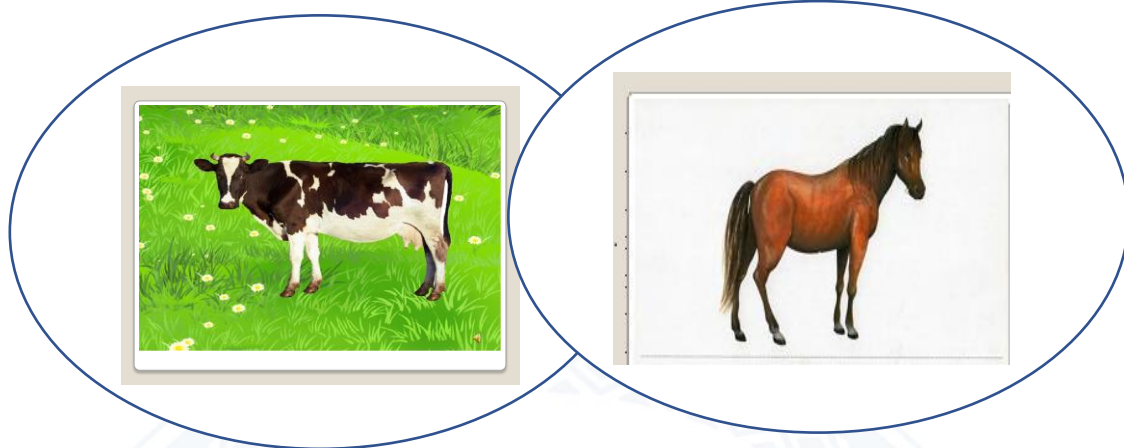
"Ferma" haqida suhbat. (Slayd va rasmlar orqali)

Tarbiyachi: Ferma uy hayvonlari boqiladigan joy hisoblanadi. Fermada turli - tuman hayvonlar yashaydi, Bular: Qoramollar fermasida sigir, xukiz,echki boqiladi. Bundan tashqari ot fermasi, chuchqa fermasi quyon fermasi bor. Parranda fermasida tovuq,kurka boqiladi. Bu joydan hayvon va parandalarni katta qilish , yungini olish, semirtirish, naslini ko'paytirish uchun yana ularni sovuqdan asrash uchun foydalaniladi. Femani tadbirkor va fermerlar boshqaradilar.bu kasb egalari sut,qaymoq, gosht mahsulotlarini do'kon,bozor va bizning maktabgacha tashkilotlarimizga etkazib beradilar.Sutni sut sog'uvchilar qo'llarida va sut sog'ish apparatlaida sogishadi.Sutdan qaymoq, qatiq, smetana va tvorog mahsulotlari olinadi. Demak, fermalar qishloq ho'jaligini rivojlantirishda judda katta yordam berar ekan.

Tarbiyachi: Keling endi bolalar siz bilan "Ovozdan top" o'yinini o'ynaymiz. (Uy va yovvoyi hayvonlar ovozi eshitiladi va bolalar ovoz egalarini topadilar.) Bolalar juda faol qatnashadilar. Bolalar keling bir-birimizni olqishlab qo'yamiz.

Til va nutq markazida venn diagrammasi asosida ot va sigirning o'xshash va farqini topib so'zlab berishadi.

Venn diagrammasi

Sigir

Farqi.
Shoxi bor
Dumi bor
Ko'sh tuyoqli
Qulog'i yon tomonda
Minib bo'lmaydi

O'xshaydi

Qulog'i
4 ta oyog'i
Dumi
Ko'zi
Sut beradi
Yuradi
Chopadi
Sakraydi

Ot

Farqi
Tez chopadi
Minsa bo'ladi
Qulog'i tepada
Inson bilan do'st
Taqasi bo'ladi

Tarbiyachi: Juda ham yaxshi. Siz shuncha ko'p narsalarni bilar ekansiz.

San'at markazida musiqa orqali uy hayvonlari rasmini chizamiz mashqi.

Mashqning borishi: Stolga vatman va qalamlar qo'yiladi. Bolalar musiqa sadosi ostida raqsga tushadilar, musiqa to'xtashi bilan vatman oldida to'xtagan har bir bola qaysidir hayvon rasmini chizadi. So'ngra musiqa yangraydi va harakatlar davom etadi. Mashq bir necha marta takrorlanadi. Vatman to'lishiga qarab, tarbiyachi mashq tugaganligini aytadi. Shundan so'ng vatman doskaga joylashtirilib, bolalarga rasmga nom berish so'raladi. Rasmlarga qarab bolalar ijodiy yondashgan holda "Ferma", "Uy hayvonlari" kabi nom berishlari mumkin.

Matematika va qurilish markazida tarbiyachi savol beradi: echkining shoxi nechta, cho'chqa bolalari ertagida nechta cho'chqa bo'ladi, bo'ri va uloqchalar ertagida uloqchalar soni qancha, bir qo'limizda nechta barmog'imiz bor, osmonda oy nechta va hakoza.) So'ngra bolalar uy hayvonlaridan kuchuk va mushuk uchun uycha yasaydi.

Tabiat markazida xa, yo'q o'yinida bolalarning tabiat haqidagi bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash, xamfikrlilik asosida, savollarga tasdiq yoki inkor etib fikr bildiradilar. Tajriba orqali tvorog tayyorlashni organadilar.

Masalan: Echki go'shtxo'r (yo'q), hozir o'lkamizda kuz fasli (yo'q), bo'ri uy hayvoni (yo'q), qo'yning bolasi qo'zichoq (ha), ko'chada yomg'ir yog'yapdi(ha),

quyonning oyog‘i 2ta (yo‘q) kabi savollarga noverbal usulda boshni ha-tasdiq, yuq-inkor ma’nosida harakatga keltiradilar.

Ana endi keling bir tajriba olib boramiz. Tajriba uchun bizga qaynoq sut, limon sharbati yoki qatiq zardobi kerak bo‘ladi. Bu tajriba orqali biz tvorogni qanday hosil qilishni o‘rganamiz. Tajriba 1: Qaynoq sutga qatiq zardobi qushamiz; Tajriba 2: Qaynoq sutga limon sharbatini qushamiz. Ikkala tajribamiz natijasida ham tvorog maxsuloti hosil bo‘ladi.

Syujetli rolli o‘yinlar va sahnalashtirish markazida: “Ona echki va uning bolalari” ertagini sahnalashtirish.

Mashg‘ulot yakunida refleksiya o‘tkaziladi.

-uy hayvonlariga qasi hayvonlar kiradi

-fermada qanday hayvon va jonivorlar yashaydi

-qaysi hayvonlardan sut olinadi

-tvorogni(pishloq) qanday tayyorlash mumkim

-sigirlarni kimlar sog‘ishadi-fermani kimlar boshqradi.

Xulosa qilib aytganda, STEAM ta’limi nafaqat o‘qitish usuli, balki fikrlash tarzidir. STEAM ta’lim muhitida bolalar bilimga ega bo‘ladilar va darhol undan foydalanishni o‘rganadilar. Shuning uchun, ular o‘sib ulg‘ayganlarida va hayotiy muammolarga duch kelganda, atrof muhitning ifloslanishi yoki global iqlim o‘zgarishi bo‘ladimi, bunday murakkab masalalarni faqat turli sohalardagi bilimlarga tayanib va birgalikda ishlash orqali hal qilish mumkinligini tushunadilar. Bu yerda faqat bitta mavzu bo‘yicha bilimga tayanish yetarli emas. Amaliy qobiliyatga e’tibor berib, bolalar o‘zlarining irodasini, ijodkorligini, moslashuvchanligini rivojlantiradi va boshqalar bilan hamkorlik qilishni o‘rganadi.

Adabiyotlar ro‘yxati:

1. Mirziyoyev. Sh.M. “2017-2021 yillarda maktabgacha ta’lim tizimini takomillashtirish chora – tadbirlari to‘g‘risida”. “Marifat” gazetasi. 2016 yil 31-dekabr. №104. 1, 5, bet.
2. Ilk va maktabgacha yoshdagi bolalar ta’lim-tarbiyasiga qo‘yiladigan Davlat talablari. T., 2018yil.
3. “Ilk qadam” Davlat dasturi. –T.: 2018.
4. Sodiqova Sh. Maktabgacha pedagogika: darslik. – T.: “Tafakkur bo‘stoni”, 2013.
5. Ishmuhammedov R. Tarbiyada innovatsion texnologiyalar. –T.: 2010.